

MI VAN A BEKÖTÖTT ZSÁKBAN?

Az előző számunkban indított sorozatot folytatva újabb szakemberek véleményét kértük ki arról, hogy mi a véleményük a telepi saját keverésű és a készen vásárolt takarmányokról.

SARUSI KISS TAMÁS, A DAN-FARM HUNGARY KFT. ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA

A cég kedvező helyzetben van, mivel új technológiával felszerelt keverője 2009-ben épült, s ez alkalmas megfelelő minőségű sertéstakarmányok gyártására. Az újszerű üzem egyik nagy előnye, hogy a különböző szemestakarmányokat külön tudják darálni, amely a késztakarmányok ideális szemcseméretének kialakításánál szükséges.

A magas hatékonyságú termeléshez elengedhetetlen a takarmánykeverő technológia korszerűsítése. A technológiai beruházás viszont költséges, a hozzáférés kedvező forrásokhoz nagyon korlátozott. A termelők jelentős részének már a takarmány-alapanyagok beszerzése, készletezése is gondot okoz. A fentiek a termelők ismert banki finanszírozásának visszaszorulásával indokolhatók.

A megfelelő technológiai korszerűsítés elmaradásával sokaknak marad a 70-es, 80-as évekből megörökölt magas energia- és élőmunka-igényű keverőüzem működtetése. Az így készülő takarmányok sok esetben változó minőségűek, szemcseösszetételük nem felel meg a sertés emésztési sajátosságainak.

A takarmányok fizikai tulajdonságai mellett nagyon fontos az ideális alapanyag-összetétel. A takarmányreceptúra elkészítése gazdasági és élet-tani optimalizálási feladat egyaránt. Mivel a takarmányok költsége a sertéshús-előállítás teljes önköltségének legnagyobb részét képezi, a megfelelő genetika, technológia megléte mellett a takarmányozás módjának karbantartása állandó éberséget igényel.

Az egész éven át kiváló minőségű alapanyag biztosítása a termeléshez nem könnyű feladat.

Azoknak, akik vásárolt alapanyagokból kevernek, a szemestakarmányaik nagy részét aránylag rövid időszak alatt be kell tárolniuk. Ez jellemzően a kalászos gabonák és az őszi kukorica betakarításának idejére esik. A korábban már említett, és ehhez szükséges kedvező banki források hiányában a termelők gyakran kompromisszumok vállalására kényszerülnek.

A normál gazdálkodás bevételei jó esetben lehetővé teszik az alapanyagok gyártásához szükséges folyamatos beszerzést. Ritka esetben képződik ezekből a bevételekből olyan tartalék, amely több hónapos, akár éves készlet betárolását tenné lehetővé. A nehézkes, bankon keresztül gabonafinanszírozás szinte kivétel nélkül közraktári fedezet mellett történik. Ez a biztosíték nagyon költséges,

működtetése körülményes, sok adminisztrációt igényel. Más egyéb fedezet ritkán adható. A beruházási gyakorlattal rendelkező termelők eszközei általában jelzáloggal terheltek, akik évtizedek óta nem építkeztek, azoknál nincs mit terhelni.

Egyre terjedő módja a takarmány-alapanyagok finanszírozásának a szállítói finanszírozás. Tapasztalható, hogy a jól működő kereskedő, illetve szállító cégek köztes szerepet kénytelenek vállalni a bankok és a termelők között. Az ő tevékenységük kockázatának értékelése egyszerűbb, a bankok hamarabb helyezik ki hiteleiket részükre, mint a kifejezetten kockázatosnak ítélt állattenyésztői szektorba.

A szállítók közül többen ma már több alapanyag forgalmazásával, esetleg késztakarmányok gyártásával is kibővítik alaptevékenységüket. Megfelelő tőkeerő esetén korszerű üzemekben, ellentétben a sok kis keverőüzemmel, itt akár komoly mértékű árelőny is elérhető a keverési költségek megtakarításával. A finanszírozás lehetősége és a vonzó keveréktakarmány árak alternatívát jelenthetnek

több termelő részére is, átmeneti vagy hosszú távú gondjaik hiányosságaik áthidalására.

Tőkeerős takarmánygyártó cégek „kihasználhatják” a termelők „likviditási éhségét” úgy, hogy hosszabb fizetési határidőt engednek és ún. „turnusfinanszírozást” alkalmaznak.

Nyugat-Európában nem ismeretlen, hogy a termelői igények nagy részét néhány nagy keverőüzem látja el takarmánnyal, amely a fejletlen és „drága” saját gyártáshoz képest mind minőségben mind gazdaságosságban versenyképes.

Amíg ez a piaci helyzet kialakult, ezeken a piacokon is komoly szelekció ment végbe. Csak azok erősödtek meg, akik partnereik részére a nyereséges termeléshez szükséges jó minőséget és megfelelő árakat tudtak biztosítani.

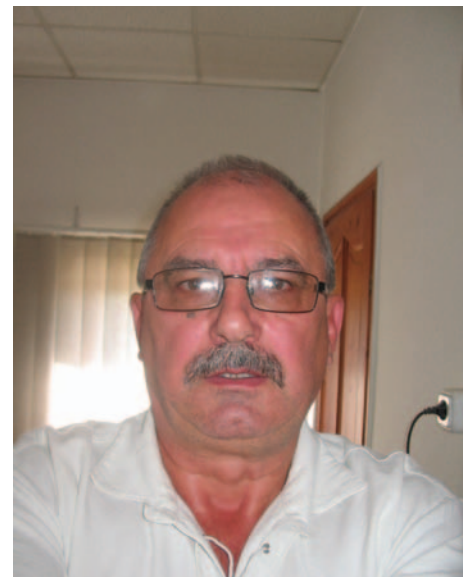
A nyugati gyakorlat hátránya a saját gyártáshoz képest, a rugalmatlanság. Egy saját üzemben gyorsabban és rugalmasan tudunk alkalmazkodni, mind a termelő üzemünk igényeihez, mind az alapanyag-piac változásaihoz

VARGA KÁLMÁN, ÜGYVEZETŐ, SZÉVÍZTÁP KFT, PÖLÖSKE

A címben jelzett zsákban csakis zsákbamacska lehet, de az a nyomorult állat az ömlesztett takarmányban is elrejtőzhet. A tréfát félretéve: a vásárolt – akár csomagolt, akár nem – takarmányok jelenthetnek némi kockázatot a felhasználó részére. De azt azért senki ne gondolja, hogy ha maga kever a saját állományának, már hátra is dőlhet. Ringathatom magam abban a hamis tudatban, hogy most legalább tudom, mit etetek, ha semmi információm nincs arról, hogy mi van a raktárban. Tanult kollégámnak, Alpár Botondnak igazat adok abban, hogy illene részletes beltartalmi vizsgálati eredménnyel rendelkezni minden szemestakarmányról. Szaktanácsadóként vagy a katedráról nyilván én is ezt hirdetném, de ennek gyakorlati végrehajtása megvalósíthatatlan. Miért is?

Mert:

- Ha a nyersfehérjén túl az aminosavakra és a nyers összetételre is kíváncsiak vagyunk, akkor horribilis összeget fizetünk a vizsgálatokért.
- A beltartalom kívül illene ismerni az adott tétel

lek toxintartalmát is, ami szintén óriási – 10.000 Ft/ toxinféle/minta – költséget jelentene.

- Ha van is vizsgálati eredmény minden tételről, azok elkülönített tárolása és felhasználása megoldhatatlan.

Menjünk végig, mondjuk a saját gyakorlatunkon. Elérkezik Péter-Pál napja, és sorban megjelennek a gazdák a terményeikkel. Az elmúlt nyáron 300 w árpát és 125 w búzát vettünk át, a tételek mögött 45-50 gazda állt. Megvásároltuk az egypótkocsis gazda termését is, ha annak szemmel látható minőségét, tisztaságát jónak találtuk. A víztartalomban nagy különbséget nem észleltünk.

A kombájntiszta gabonából a port, pelyvát, gyommagot és törtszemet a tisztító rendszerünkön átengedve eltávolítottuk és a tisztított gabonát savas kezelés után a síkpadozatos raktárba betároltuk. A kukorica betakarításakor is ezt a gyakorlatot követtük, azzal a különbséggel, hogy a szerves sav adagját a víztartalomhoz igazítottuk. Tavaly ősszel 150 w nyers, savazást igénylő kukoricát vettünk át a szintén nagyszámú termelői gárdától.

Természetesen szárítózúzból származó kukoricát is vásároltunk. El lehet képzelni, hogy az integrációval és felvásárlással is foglalkozó vállalkozás átadott készlete hány község határából, gazdájától származott.

A betárolást követően egy közraktározással foglalkozó cégnek a tételeket bemutattuk és általában 10 havi szükségletet így módon finanszíroztunk. A közraktározás egyik feltétele a certifikát bemutatása, s ha már egyszer vizsgálatni kell, akkor pl. az árpa esetében 15, a búza és a kukoricák esetében 10-10 mintát vetettünk a vizsgáló labor képviselőjével.

A receptkészítő programban a legnagyobb gyakoriságot mutató nyersfehérje-tartalmat rögzítettem, s attól kezdve azzal számoltam. Szerintem a gabonafehérjék aminosav bázisában nagy különbségek nem lehetnek, a létező beltartalmi eltérések pedig az összemérés és keverés során, a nagy számok törvénye alapján egész biztosan kiegyenlítődnek. Erről a késztermék vizsgálatával lehet meggyőződni, ami általában azt mutatja, hogy a számított és vizsgált nyersfehérje-tartalomban alig lesz különbség, s ha az jól illeszkedik, a többi paraméter sem fog kilógni a sorból.

Sokkal fontosabbnak tartom a szójabab beltartalmának ismeretét, ugyanis annak úgy az olaj-, mint a fehérjetartalmában nagy különbségek lehetnek. Lehet találkozni 35, de akár 42% fehérje-értékkel is, a nyerszsír-tartalom akár 17-23 % között is szórhat. A full-fat szója, bekeve-

rési arányától függően ezáltal jelentősen eltorzíthatja a tápok fehérje- és energiatartalmát az általunk elképzelthez képest. Az extrahált, nem hiproszóják között fehérjetartalmában meg lehet bízni, ha csak nem hamisítják.

Hogy a keverőüzemi technológia színvonala mennyiben határozza meg a gyártható tápok féleségét, csak egy adalékkal érzékeltetem. Technológiánk alapeleme egy számítógép vezérelt folyamatba illesztett, 30 éves EKM-01 típusú ellenáramos gyorskeverő. A folyamat másik meghatározó pontja a tárcsás daráló, mely tág határok közötti szemcseméret elérését teszi lehetővé. A harmadik lényeges elem a komputerrel vezérelt alapanyagösszemérés és mérlegelés.

Ez a három elem már elég ahhoz, hogy a prestartert is magunk gyárthassuk, a malacmentőt avagy babystartert viszont senkinek sem javasolom gyártani, több oknál fogva sem. Az általunk gyártott, dercés prestarter szemcseösszetételére jellemző, hogy az 1 mm-nél kisebb alkotók aránya 90% feletti, melyen belül a lisztfrakció meghaladja az 50%-ot. A starter tápok gyártásakor a tárcsákat annyira távolítjuk el egymástól, hogy a tápalkotók 75%-a legyen 1 mm alatt.

A hizlalda három takarmányának átlagos szemcse nagysága természetesen a kor előrehaladtával egyre növekszik, a kocák fogyasztják a legdurvábbra őrölt tápokot.

Nem állt szándékomban, hogy egy sertéstartó vállalkozás részére akár kereskedelmi-, akár saját tápellátást javasoljak, legfeljebb egy ilyen döntés meghozatalát kívántam elősegíteni e néhány gondolattal. Mindenesetre a nyugati gyakorlat teljesen más, mint a hazai. Többnyire szövetkezeti tulajdonban lévő nagy gyárak látnak el megyényi vagy fél Dunántúlnyi régiókat közel azonos minőségű takarmányokkal, melyek közül egyesek csak a malactakarmányokra specializálódtak. Velük szemben a bizalom feltétlen, az átverés gyanúja fel sem merülhet.

HORVÁTH CSABA, A RÁBAPORDÁNYI MEZŐGAZDASÁGI ZRT. SERTÉSÁGAZAT-VEZETŐJE

2009 előtt nagyon drágán takarmányoztunk, ezért tendert írtunk ki 1%-os premix vásárlására. Az 500 kocás telepen ezzel a lépéssel 15 milliós megtakarítást értünk el a korábbi évekhez képest.

A kedvező tapasztalatok alapján 2010-ben újra versenyt hirdettünk: kaptunk ajánlatokat 1%-os és komplett premixre is. A jelentős árkülönbség miatt maradtunk az 1%-os premixnél.

Újabb év (2011), újabb tender. Előrelépés az előző évekhez képest, hogy egy-egy cég, késztáp szintre vetítve elenyésző árkülönbséggel kínálta a komplett premixet az 1%-ossal szemben. A komplett premix mellett döntöttünk. A késztáp vásárlás nem került szóba, mivel a vállalat saját takarmánykeverővel rendelkezik, mely gyógyszer bekeverésére is alkalmas. 2012-ben merőben újszerű tendert írtunk ki. A tender szövegéből: „Cégünk az előző évek tender kiírásainak hagyományával szakítva az idei évben mind a pályázatra való jelentkezés, mind a kiértékelés módjában változásokat eszközöl. A telepen 2012 évben olyan rotációs rendszer került bevezetésre, mely alkalmat nyújt a korrekt, mérhető takarmányozási kísérletek lebonyolítására. Ezt a lehetőséget kihasználandó döntöttünk úgy, hogy azon cégek jelentkezését várjuk, amelyek ilyen takarmányozási kísérlet lebonyolítására nyitottak.”

Általános gyakorlat, hogy a takarmányforgalmazó cégek a napi súlygyarapodásra tesznek ígéretet, anélkül hogy figyelembe vennék a helyi adottságokat. Mindkét félnek érdeke, hogy korrekt kísérletek után szülessen döntés. A beérkezett ajánlatokból három pályázó ajánlatát fogadtuk el, ezek versenyeznek a megbízatásért, mely 2014 végéig érvényes.

A Vállalat a kísérletben résztvevőknek lehetőséget biztosít a rendszeres ellenőrzésre.

Hosszan lehetne még részletezni a kiírás gondosan kimunkált részleteit, itt emeljük ki még az értékelés alapjául szolgáló mutatókat (az értékelésnél alkalmazott számítási képletek):

- testtömeg-gyarapodás (g/nap, a kísérlet teljes idejére):
- összes súlygyarapodás kg x 1000
- összes takarmányozási nap

- takarmány fajlag
 - összes takarmányfogyasztás (kg)
 - összes súlygyarapodás (kg)
- Az ajánlatokban vállalást kérünk a várható eredményességről (Ft/kg):
- takarmányok összköltsége
 - összes súlygyarapodás (kg)

Az újszerű kapcsolat az eladó és a felhasználó között gyümölcsöző bizalmi helyzetet eredményezhet: a termelő a közösen végrehajtott kísérletek során alaposan megismeri az ajánlattevőket, és az eredmények, valamint a hozzáállás alapján sajátos bizalmi helyzet alakult ki a két fél között.

A pályázónak is érdeke a korrekt együttműködés, hiszen jó eredmények esetén azokat mintegy referenciaként hasznosíthatja további munkája során. Az általános hazai gyakorlatban széles körben alkalmazzák a vásárlás előtti „kísérleti” etetést, de közel sem olyan alapossággal és körültekintően, mint most a Rábapordányiak.

